

Neža Zajc
OČENAŠ

Danetu Zajcu

NEŽA ZAJC

Rojena 24. januarja 1979 je svoje življenje od leta 1998 zavestno posvetila urjenju v besedni umetnosti. Odtlej je pisala prozo. Leta 2003 je diplomirala iz ruščine in slovenščine (»Škofjeloški pasijon – med vero in dvomom«). Ob smrti deda Daneta Zajca 20. oktobra leta 2005 se ji je besedni izraz prelil v verze. Leta 2007 je magistrirala iz stare ruske literature, leta 2011 pa doktorirala iz teme o jeziku zgodnje renesanse v Sloveniji in Rusiji (na primerih teološkega jezika Primoža Trubarja in slovanskega idiolektta sv. Maksima Greka). Zaradi raziskav starih rokopisov redno potuje v Rusijo. Od leta 2008 je zaposlena (od leta 2013) kot znanstvena sodelavka na Inštitutu za kulturno zgodovino ZRC SAZU. Je avtorica petih znanstvenih monografij, organizatorka pesniško-znanstvenih simpozijev in urednica knjige *O Danetu Zajcu (1929–2005)*. Revijalne objave svoje poezije načeloma odklanja. Leta 2014 je pri založbi KUD Logos izšel njen pesniški prvenec *Ime gore*.

I. Prekrižanja

Prvo odkrižanje: v kamen

Zdaj obleke, prapor, kri,
vse od mene v zrak leti,
še marmor se odkruši
z obraza, kjer me več ni,
saj blagoslovljenost gola
v steni žalostno ječi,
ko znani pomočnik
me sredi pajčevine
brez zaznamkov drži,
da prevešava se visoko
brez življenja zlita:
hrbet s skalo misli,
v reševanju pesmi dolomita –

Drugo: zareza v les - križna

Obžalovanje vsake besede nove,
da predruženje še vsebine
se nenadoma rima, in
čakanje na up
neznani je zven prerokbe –
natančnost telesnega posluha
lastna bela le je bolečina.

Zdaj snamem blagorodje,
nag vdrem v namen,
se oklepu ognem
oblake zberem v krogozor,
da dosežen je obok
brez besed presežen molk,
kakor zadnje leganje v grob
pravzaprav je spuščanje
na pare – oder, kot
pokropljen desni bok
usahlemu človeku Bog,
teden, preden se spusti,

na obraz, da okameni
 beli pokrov, in
 se v masko izpremeni,
 v eni sonati Bacha,
 za vedno oglušči, in
 mali se pastir
 zgane v vosku
 pred veliko sodbo,
 kjer plešejo kozli –
 in v smreki bor
 čaka te ...

II. ČAKAM TE

Čakam te
 od prvega dne

v očetovem domu,
posvečeno bodi tvoje ime,
 v prostranem krogu,
 kjer osebe ne spe,
 v oblekah iz pisanih
 prekratkih niti
 ob praznih posteljah bdijo,
 ko tebe ni.

Čakam te,
 v izsušenih strugah,
 kjer življenje cveti,
 na potovanjih brez sonca,
 kjer nič več ne oživi,
 čakam te
 v razmerjih iz molka,
 kjer zadnja glasba mre;
 v znanih voljah
 nehrepenenjskih, ko prvi
 sneg naletava v oči,
 in tebe več ni.

Čakam te
 v poslednjem enakonočju
 pod pročeljem hriba
 ob žalostnem vznožju

do belega jesenskega večera,
 kjer Ti si.

III. ČAS

Zdaj čas je nastopil
 uresničevanja besed
 čas hvaležnosti ter
 zadrževanja molka:
zgodi naj se tvoja volja
 in strah povsod –
 lepota kraja mojega
 šumenje iz gozda, in
 utrujenost smrtna.

Pogrešanje besed je novega
 izraza vsevednosti splošne
 zadrege ob milini
 bežno ponovljene nemoči
 zadržanosti v svojini –
 v ljubezni, ki ne mine.

Zdaj začel se je čas previdnosti
 še v iskanju tišine –
 ker trpeti je popolno
 znaš poimenovati
 brez sebe ter
 brez besed,
 kakor bi vse
 žrtvoval negibnosti.

IV. *Kakor v nebesih tako na zemlji*

Zakaj ne – osamljeno polje
 zloglasne čistosti,
 a neomadeževano poreklo misli
 spremlja rast v bolje
 izmamljanje milosti od
 spovedanega obrazka sredi gore –
 ajdovske deklice izpod
 Kranjske gore – iskanje ne novega
 Boga, a razkrinkavanje svojega:
 obstajanja sredi neba končnega –
 saj zdaj ni čas, a očiščenje
 ob nepadlem ščipu.

V. *POD DVOJNO PODOBO*

Zakaj vse bitnosti
 sprijete so bile v podobo
 zdaj uresničevane v lastno prerokbo
 kakor premagovanje samomora –
 daleč stran od upora,
 a naravnost beneške so te maske
 zrcaljenja domačega naslova,
 zgodovinske iz telesa misli
 dvanajsterega konjenika
 trpečega uspeha proti
 raku nepovratne smrti.

Priseganje glasno pred umrlim, odprto
 razpadanje zaklenjenega groba
 naglo izgovarjanje v krču –
 ljubezen do tebe bolna
 dete utelesi se polno

v očeta starega *kruh*
vsakdanji dan nam danes je,
 da skrajno uravnovešen je le duh:
 obvladovanje lastne bolečine,
 ki ne jenja in ne mine.

VI. *Odpusti nam, kakor mi odpuščamo*

Všečnosti preseganja ritem
 ob človeški veri ganotje
 opravičevanja mrtvim
 v strahu njih izginotja
 Tebe večno ljubljenje
 ne znam zamolčati pred Bogom
Očetom tako kakor nebes tudi
 prstenega dna krvi
 sedmega okusa volje
 ogledala, ki ne vrača podobe
 razumevanja dveh besed izgube –
 le vase slepo zazrtje – odpovedi
 od brezosebnosti, zadovoljene v temi
 ter neodpuščanja dopuščanje,

saj kesanje pred skalo, kamnom krstnim
 kesanje pred obrazom tebi smrtnim,
 da izpovem se pred neimenovanim Bogom
 dedovo hrano predsmrtno,
 da življenje ohranjam, pogoltnem,
 saj lačen teh, ki v imenu ne počivajo,
 pozdravim slavčevo vrnitev.

VII. *Ne odpelji nas v skušnjava*

Ne sebe utešenje, a višjega
 v krvavem snu
 z moledovanjem v očeh potešitev
 na razočaranih ustnah
 pena predanosti še v strahu
 nedoumevanja več zakonov
 ljubezni v beli krvi
 pred pogrebom neprazno mrtev
 poklekam pred materjo v prsti
 že pred starozavezno Trojice
 dedovanje je hčerinsko,
 saj padam prek vseh v krsti
 pred nerojenim sinom
 v ljubezni do živih.

VIII. *Reši nas hudega*

Saj zame dete tuje prosi,
 neznano meni roko
 daleč od sebe nosi,
 ko spremlja let Gospoda:
 za mesta spočetja potrditev
 zre sebe v smrti
 sredi morja mrtvega ne čuje
 se ne enega vzvalovljenja niti
 enega daha ne objokuje.

Saj nihče na gladini
 ne plava mrtvaka v brezupu
 a hladno zrcali Gilgamešev ključ:
 za vračanje med žive
 pripravljen si umreti,
 spremeniti vid;
 še enkrat se roditi;

Zdaj se še praznikov bojiš
 z ranami odprtimi
 na podplatih hodiš
 s koraki pred Bogom
 cesto solza tlakuješ
 z belimi golobi
 v pogrebni noči
 dah svetel spet si
 v dežju novembrskem
 vero premaguješ.

AMEN

Saj ne spomladi
 živiš – ena je moč
 sveta: na razpotju
 vseh luči tebe
 ni.
 In ni.

12.–22. oktober 2016.

Večer pred lovom. Foto: Tomaž Lunder